ISSN 2411-4758 (Print) 2518-1602 (Online)
Native word in ethnocultural dimension, Drohobych, Posvit, 2019, pp 175-184.
DOI: https://doi.org/10.24919/2411-4758.2019.177914

УДК 378.016:811.111

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЕКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Оксана ГУТИРЯК
кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовної та міжкультурної комунікації Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Україна, Дрогобич)
e-mail hutyryak@ukr.net
ORCID: http://orcid.org/0000-0002-4143-7802
Оксана ПАВЛІШАК
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовної та міжкультурної комунікації Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Україна, Дрогобич),
oksana.pavlishak@gmail.com
ORCID: http://orcid.org/0000-0001-8482-2527

Статтю подано до редколегії / The article is submitted to the editorial board: *11.09.2019.*
Статтю опубліковано / The article is published: *15.09.2019.*

У статті розглянуто інформаційно-комунікаційні технології як засіб проектної діяльності студентів вищої школи на заняттях з іноземної мови. Проаналізовано сутність проектного методу. Подано характеристику інформаційно-комунікаційних технологій. Названо завдання, які виконує проект, підготовка якого здійснюється з допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Визначено найбільш поширені види проектів із використанням ІКТ, які застосовуються у вищій школі на заняттях з іноземної мови (підготовка рефератів та доповідей; створення буклетів, брошур, плакатів, колажів, газет, презентацій, веб-сайтів, відеороликів, аудіодоріжок тощо). Вказано на роль ІКТ на кожному із структурних етапів проектної діяльності.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології; Інтернет; заняття з англійської мови; заклад вищої освіти; проект; проектна діяльність; студент.

INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE PROJECT ACTIVITIES OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES

Oksana HUTYRIAK
candidate of Philology, Associate Professor of the Department of Language and Intercultural Communication of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (Ukraine, Drohobych) e-mail hutyryak@ukr.net
Oksana PAVLISHAK
candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Language and Intercultural Communication of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (Ukraine, Drohobych), oksana.pavlishak@gmail.com

The article deals with information and communication technologies as a means of project activity of high school students in foreign language classes.

It is stated that the use of new information technologies extends the boundaries of the educational process, increases its practical orientation, promotes the development of students' creative abilities, their ability to acquire new knowledge independently, creates conditions for successful self-realization of future specialists. Similar tasks are also realized in the process of organizing the project activity of future specialists, which allows to shift the emphasis from different types of exercises to the active thinking of students' activity.

The purpose of the article is to analyze the role of information and communication technologies as a means of project activity of future specialists in the process of learning a foreign language.

The essence of the project method has been analyzed as a time-limited activity, presented in the form of measures aimed at solving a socially significant problem and achieving a certain goal, which provides the expected results, through the implementation of related tasks, provided with the necessary resources and managed on the basis of continuous monitoring of the activity and its results, taking into account the possible risks. Characterization of information and communication technologies has been shown. The tasks performed by the project, its preparation is carried out with the help of information and communication technologies (intensification of the educational process; system integration of subject tasks, development of students' experimental and research activities; construction of an open system of education that provides each participant (students and teachers) with the own approach to self-education). The most common types of ICT projects used in higher educational establishments in foreign language classes (preparation of abstracts and reports; creation of booklets, brochures, posters, collages, newspapers, presentations, websites, videos, audio tracks, etc.) are identified. The role of ICT in each of the structural stages of the project activity has been indicated.

It has been proved that many topical tasks of modern foreign language learning can be successfully solved by integration into the process of teaching foreign languages of the project method by means of information and communication technologies, which can be successfully applied at all stages of project activity realization. Issues of methods of organization of distance learning of foreign languages in the conditions of globalization and informatization, preparation of future foreign language teachers to work in the conditions of information and communication environment, etc. are also promising for the study.

Key words: information and communication technologies, Internet, English language classes, higher education institution, project, project activity, student.

Постановка проблеми. В умовах інтенсивного поширення інформаційних комп'ютерних технологій актуалізується питання їхнього впровадження у процес навчання студентів, зокрема, й опанування ними іноземної мови. Ці технології можуть стати потужним засобом формування іншомовної комунікативної компетенції та акультурації.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з іноземної мови створює можливості для підвищення ефективності освітнього процесу, адже забезпечує розширення доступу до інформації у вербальній та інших формах, збільшення виразних можливостей презентації інформації, поєднання її раціональних та емоційних аспектів, широку варіантність у виборі методичних засобів, індивідуалізацію освітнього процесу, розширення можливостей в організації міжпредметних зв'язків, підвищення пізнавальної активності студентів тощо.

Використання нових інформаційних технологій розширює межі освітнього процесу, підвищує його практичну спрямованість, сприяє розвитку творчих здібностей студентів, їхнього уміння самостійно опановувати нові знання, створює умови для успішної самореалізації майбутніх фахівців.

Варто зазначити, що подібні завдання реалізуються також у процесі організації проектної діяльності майбутніх фахівців, яка дає змогу перенести акцент з різного виду вправ на активну мисленнєву діяльність студентів. Вважаємо, що впровадження проектної діяльності на заняттях з іноземної мови із використанням інформаційно-комунікаційних технологій створить можливості як для інтенсифікації іншомовного навчання студентів, так і розвитку їхнього творчого потенціалу.

Аналіз досліджень. Проектне навчання іноземних мов з використанням інформаційно-комунікаційних технологій стало предметом досліджень низки науковців (О. Воробйова (Воробьева, 2011), М. Моїсеєва, Є. Полат, М. Бухаркіна (Моисеева, Полат & Бухаркина, 2006; Полат, 2001), С. Петрищева (Петрищева, 2010), Н. Яковлєва (Яковлева, 2014) та ін.).

Зокрема, науковці розглядають особливості проектної діяльності студентів закладів вищої освіти, подають класифікації проектів із застосуванням ІКТ, розробляють методичні рекомендації щодо реалізації цього виду діяльності студентів, зокрема, й на заняттях з іноземної мови.

Наприклад, Н. Яковлєва (Яковлева, 2014) стверджує, що проект – це дидактичний засіб розвитку, навчання і виховання, що дозволяє виробляти і розвивати специфічні уміння, навички і компетенції.

Натомість С. Петрищева (Петрищева, 2010) розробила таку класифікацію Інтернет-проектів: з врахуванням домінантного в проекті методу – дослідницький, творчий, ігровий, ознайомлювально-орієнтовний; за характером координації проекту – безпосередній і прихований; за характером контактів – проекти, в яких беруть участь студенти однієї групи, закладу освіти, міста, країни, міжнародні; з врахуванням предметної галузі – монопредметні і міждисциплінарні; за видом спілкування – вільне листування, глобальний клас, електронні зустрічі, електронне навчання, рольові ігри; відповідно до платформи реалізації – Веб 1.0 проекти (форуми, чати), Веб 2.0 проекти (блоги, вікі, подкасти); залежно від мови – проекти реалізовані рідною та іноземними мовами; відповідно до мети використання мережі Інтернет – спрямовані на пошук інформації, спілкування між учасниками, створення і розміщення продукту.

О. Воробйова (Воробьева, 2011)зосереджується на проектному навчанні іноземної мови на основі веб-квест технології, визначаючи її специфічні риси та труднощі, які можуть виникнути в ході інтеграції цієї технології в освітній процес.

Однак вважаємо, що доцільно також дослідити роль інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з іноземної мови, їхню питому вагу на кожному з етапів реалізації проектної діяльності.

Мета статті полягає в аналізі ролі інформаційно-комунікаційних технологій як засобу проектної діяльності майбутніх фахівців у процесі навчання іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. Сучасна вища школа характеризується застосуванням різноманітних педагогічних технологій. Серед них на увагу заслуговує метод проектів, який може успішно використовуватися на заняттях з іноземних мов. У процесі роботи над проектами виникає можливість прояву особистих інтересів студентів, створюються умови для їхнього різнобічного розвитку, розвиваються уміння адаптувати до умов сучасного швидкозмінного мультикультурного світу.

Проект – це обмежена в часі діяльність, представлена у вигляді заходів, спрямована на розв'язання соціально значущої проблеми і досягнення певної мети, яка передбачає отримання очікуваних результатів,

шляхом реалізації пов'язаних з нею завдань, забезпечена необхідними ресурсами і керована на основі постійного моніторингу діяльності і її результатів із врахуванням можливих ризиків (Яковлева, 2014, с. 14). Суть методу проектів полягає в ідеї про реалізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, що втілюється в наочному результаті.

Як стверджує вітчизняна вчена С. Сисоєва, у процесі навчання дорослих найбільш цікавими та продуктивними є проекти:

– інформаційні, основною метою яких є збір інформації про певний об'єкт чи явище. Цей тип проектів передбачає ознайомлення учасників з певною інформацією, аналіз та узагальнення фактів тощо. Інформаційні проекти часто стають складовою частиною дослідницьких;

– прикладні, що передбачають досягнення чітко визначеного результату діяльності учасників. Реалізація цього типу проектів неможлива без попередньо продуманої структури, алгоритму діяльності, розподілу функцій та ролей між учасниками, оформлення результатів проектної діяльності в кінцевий продукт діяльності студентів (Сисоєва, 2011, с. 123).

Застосування методу проектів сприяє реалізації конкретних педагогічних завдань, які стоять перед викладачами:

– інтенсифікації освітнього процесу, підвищенню його ефективності та якості результатів навчання студентів;

– системній інтеграції предметних завдань, розвитку умінь експериментально-дослідницької діяльності;

– побудові відкритої системи освіти, яка забезпечує кожному учаснику власну траєкторію самоосвіти;

– формуванню інформаційної культури усіх учасників освітнього процесу (Воробьева, 2011, с. 140).

Застосування методу проектів на заняттях з іноземних мов сприяє інтеграції теорії і практики, структуруванню матеріалу за тематичними блоками, поглибленню знань студентів про культуру країни, мова якої вивчається.

Ефективність методу проектів може зрости за умови його поєднання з інформаційно-комунікаційними технологіями, адже така інтеграція відкриває можливості для застосування різних підходів до навчання. Інформаційно-комунікаційні технології передбачають використання персональних комп'ютерів, комп'ютерних мереж і засобів зв'язку. Критеріями належності технології до інформаційно-комунікаційних є такі:

– опосередкованість (опосередкування спілкування суб'єктів освітнього процесу засобами комп'ютера);

– оперативність (швидке реагування, своєчасне отримання відповіді на поставлені запитання, оперативність у передачі навчального завдання чи виконаної роботи тощо);

– індивідуальність (самостійний вибір співрозмовника і траєкторії спілкування і навчання);

– корпоративність (спілкування в групах за інтересами);

– масовість (підключення необмеженої кількості співрозмовників);

– доступність (можливість обговорення будь-якої зрозумілої для усіх учасників спілкування теми);

– незалежність від часу і місця (віддалений доступ до мережі Інтернет дозволяє перебувати у будь-якому місці, де вона є доступною);

– розподіленість (можливість спілкування з учасниками, які перебувають у будь-якій точці земної кулі, через мережу Інтернет);

– віртуальність (створення особливого середовища спілкування, спрямованого на реалізацію дидактичних завдань, або ж питань міжособистісних взаємин);

– естетичність (комунікація з дотриманням правил культури спілкування);

– багатоаспектність (різнобічний розгляд проблеми із залученням міждисциплінарного підходу);

– різнобічність (спілкування усіх членів групи, а не лише двох суб'єктів освітнього процесу);

– інтеркультурність (спілкування з учасниками, що належать до іншого мовного і культурного середовища);

– технологічність (багатоманітність засобів, що забезпечують різні форми спілкування) (Красильникова, 2006).

Використання інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з іноземної мови забезпечує швидкий пошук навчальної інформації, навчання з допомогою комп'ютера у процесі використання мережі Інтернет тощо.

Інтернет є різноплановим, різножанровим засобом навчання, що втілює у собі низку дидактичних можливостей. Насамперед Інтернет-ресурси містять значний масив інформації, поданої як у текстовому вигляді, так і у вигляді аудіо-, відеоматеріалів тощо різними мовами, який регулярно може використовуватися як на заняттях, так і в позааудиторній діяльності. Інформація Інтернет-ресурсів містить електронні бібліотеки, словники, текстові і відеофайли, які можуть бути використані у процесі навчання студентів професійно орієнтованої лексики і професійно орієнтованого читання.

Сучасний етап розвитку ІКТ характеризується появою популярних продуктів, якими є навчальні оболонки, які дають змогу об'єднати переваги багатьох технологій у межах одного ресурсу. Побудовані на базі платформ eFront, Moodle та ін., вони створюють можливості розташу-

вання навчального контенту у вигляді електронних підручників, аудіо, відео, графічних файлів, використання системи гіперпосилань. Завдяки використанню мережевих технологій, автентичних текстових, аудіо і відео ресурсів створюється можливість конструювання іншомовного середовища.

Варто відзначити, що тематика інформації, яка міститься в Інтернет-мережі є невичерпною, а тому може лягти в основу розроблюваних студентами навчальних проектів.

Інтернет також включає різні форми комунікації, до яких належать електронна пошта, чати, форуми, відеоконференції, соціальні мережі тощо. Студенти можуть листуватися з допомогою e-mail чи різних месенджерів, таких, як ISQ, Qip та ін., брати участь у дискусіях по Skype з іншими групами студентів, що перебувають у різних містах чи країнах. Спілкування за посередництва мережі Інтернет забезпечує занурення студентів у реальне мовне середовище і сприяє формуванню мовленнєвих навичок, необхідних для використання іноземної мови в конкретному середовищі.

При цьому Інтернет може стати добрим засобом для розвитку додаткових умінь та навичок студентів, зокрема таких, як пошук, аналіз і систематизація інформації, комунікативні та дослідницькі навички, уміння приймати оптимальні рішення тощо.

Проект, підготовка якого здійснюється з допомогою ІКТ, виконує кілька завдань: підвищує мотивацію студентів, інтенсифікує їхню роботу на занятті, індивідуалізує освітній процес, розширює кругозір і сприяє підвищенню пізнавального інтересу.

Аналіз методичної літератури та практики діяльності викладачів іноземних мов закладів вищої освіти дозволив виділити найбільш поширені види проектів із використанням ІКТ. До них, зокрема, належать: підготовка рефератів та доповідей; створення буклетів, брошур, плакатів, колажів, газет, презентацій, веб-сайтів, відеороликів, аудіодоріжок тощо.

Проектна діяльність у закладі вищої освіти включає низку етапів, питома вага використання ІКТ на кожному з них є різною.

Робота над проектом розпочинається із визначення проблеми, постановки мети та завдань проектної діяльності. Тематика проекту може бути надана студентам викладачем. Однак можливий й інший підхід до вибору теми. Студентів ознайомлюють із широкою проблемою, в межах якої кожен з них може обрати цікаву тематику. Наприклад, на заключному занятті за темою «Спорт» студентам може бути запропоновано створити проект у вигляді презентації PowerPoint. Конкретизація теми може відбуватися у т.ч. з допомогою інформаційно-комунікаційних тех-

нологій, адже інформація, що міститься в мережі Інтернет, спілкування із співрозмовниками з інших міст чи навіть країн може наштовхнути студентів на глибше ознайомлення з певним аспектом пропонованої проблеми. Відтак студенти можуть конкретизувати проблему через низку тем: «Мій спортивний кумир», «Улюблений вид спорту», «Тренер – майстер своєї справи» тощо.

Наступним етапом є планування роботи над проектом, пошук засобів його реалізації. Завданням студентів є визначення джерел інформації, способів її збору та аналізу, визначення способів представлення результатів, структури проекту та термінів реалізації основних етапів проектної роботи. На цьому етапі студент має змогу опрацювати значний масив інформації, що міститься в мережі Інтернет (насамперед іншомовних), вивчити способи реалізації подібних проектів іншими виконавцями, за бажанням за допомогою месенджерів та чату обговорити досліджувану проблему з іншими людьми.

На етапі виконання проекту широко застосовуються ресурси ІКТ, аналізується знайдена інформація та здійснюється її узагальнення, підготовка висновків і пропозицій. Оскільки результатом проектної діяльності має стати текст доповіді, публікація, презентація, веб-сторінка тощо, на цьому етапі студенти мають володіти комп'ютерною грамотністю.

Для підготовки проектів студент має володіти уміннями та навичками користування пакетом програм Microsoft Office.

Так, програма Microsoft Word є текстовим редактором, який використовується для написання текстів. Вона має вбудований функціонал для обробки, редагування і коректури тексту, а також для його роздруку на принтері.

Засоби Microsoft Excel дають змогу створювати електронні таблиці, будувати графіки та діаграми, а також здійснювати математичні розрахунки.

Для роботи з макетами, створення брошур, буклетів і плакатів доцільно володіти навичками роботи з програмою Microsoft Publisher.

І, безсумнівно, в сучасних умовах актуалізується необхідність формування у студентів умінь користуватися потужним інструментом для створення мультимедійних презентацій Microsoft PowerPoint. Ця програма дає змогу подавати інформацію різними способами. Використання слайдів, що містять текст, картинки, відео- та аудіо матеріали забезпечують наочність матеріалу, а також забезпечують зацікавленість і увагу студентів.

Не менш важливими є навички роботи з електронною поштою та месенджерами, що дозволить розширити географію виконавців проектів, забезпечить можливість реалізації міжнародних проектів тощо. Власне,

робота над країнознавчими проектами із залученням носіїв мови, що проживають в країнах, мова яких вивчається, може бути надзвичайно важливою, продуктивною та корисною.

Підготовка іншомовних веб-сайтів вимагає уміння працювати з їхніми конструкторами, до яких належать: uKit, Mobirise, Webnode, Weebly, Wix та ін. Студенти мають змогу створити іншомовний сайт своєї групи, факультету, міста тощо.

На етапі захисту проекту відбувається презентація виконаного проекту, яка здійснюється, зокрема, й з допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Останній етап роботи над проектом передбачає оцінювання проекту, аналіз його виконання, досягнутих результатів, а відтак вивчення ступеня досягнення поставленої мети.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, сучасний етап розвитку лінгводидактики характеризується пошуком ефективних шляхів оптимізації освітнього процесу з іноземних мов із врахуванням інноваційних процесів, що відбуваються у сфері освіти. Метою іншомовної освіти на сучасному етапі є не лише вивчення іноземних мов, але й проникнення в іншомовну культуру. Реалізація цієї мети уможливлюється за умови широкого впровадження в процес навчання іноземних мов інформаційно-комунікаційних технологій, що створюють можливості до пізнавання мов та культур у живому спілкуванні з носіями мови та з використанням автентичних текстів, які містить мережа Інтернет.

Для формування творчої особистості, здатної функціонувати в умовах ринкової економіки, важливо застосовувати на заняттях у закладі вищої освіти метод проектів, який створює можливості для різнобічного розвитку особистості.

Відтак очевидно, що багато актуальних завдань сучасної іншомовної освіти можна успішно розв'язати шляхом інтеграції в процес навчання іноземних мов методу проектів засобами інформаційно-комунікаційних технологій, які успішно можуть застосовуватися на всіх етапах реалізації проектної діяльності.

Перспективними для вивчення вважаємо питання методики організації дистанційного навчання іноземних мов в умовах глобалізації та інформатизації, підготовки майбутніх викладачів іноземних мов до роботи в умовах інформаційно-комунікаційного середовища тощо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Воробьева, Е.И. (2011). *Информатизация иноязычного образования: основные направления и перспективы* : монография. Архангельск : Поморский университет, 123 с.

Кравченко, Г.Ю. (2015). Технологія організації проектної діяльності студентів вищих навчальних закладів. *Безпека людини в сучасних умовах* : матер. доп. 7-ї Міжнар. наук.-метод. конф. та 105-ї Міжнар. конф. Європейської асоціації безпеки (EAS), 3–4 грудня 2015 р. Харків : НТУ «ХПІ», С. 138–146.

Красильникова, В.А. (2006). *Информационные и коммуникационные технологии в образовании*. Оренбург : ГОУ ОГУ, 235 с.

Моисеева, М.А., Полат, Е.С. & Бухаркина, М.Ю. (2006). *Интернет в образовании.* Москва, 248 с.

Петрищева, Н.С. (2010). Типология языковых Интернет-проектов. *Вестник ТГУ.* Вып. 8. Гуманитарные науки. Педагогика и психология, С. 60 – 66.

Полат, Е.С. (2001). Интернет на уроках иностранного языка. *Иностранные языки в школе,* 2, С. 14 – 19.

Сисоєва, С.О. (2011). *Інтерактивні технології навчання дорослих.* Київ: ВД «ЕКМО», 324 с.

Яковлева, Н.Ф. (2014). *Проектная деятельность в образовательном учреждении*. Москва: ФЛИНТА, 144 с.

REFERENCES

Vorobeva, Ye.I. (2011). *Informatizatsiya inoyazychnogo obrazovaniya: osnovnye napravleniya i perspektivy [Informatization of foreign language education: main directions and prospects]*. Arkhangelsk : Pomorskiy universitet. [in Russian].

Kravchenko, H.Iu. (2015). Tekhnolohiia orhanizatsii proektnoi diialnosti studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv [Technology of organization of project activity of students of higher educational institutions]. *Bezpeka liudyny v suchasnykh umovakh* : mater. dop. 7-yi Mizhnar. nauk.-metod. konf. ta 105-yi Mizhnar. konf. Yevropeiskoi asotsiatsii bezpeky (EAS), 3–4 hrudnia 2015 r. Kharkiv : NTU «KhPI», 138–146. [in Ukrainian].

Krasilnikova, V.A. (2006). *Informatsionnye i kommunikatsionnye tekhnologii v obrazovanii [Information and communication technologies in education]*. Orenburg : GOU OGU. [in Russian].

Moiseeva, M.A., Polat, Ye.S. & Bukharkina, M.Yu. (2006). *Internet v* obrazovanii [Internet in education]. Moscow [in Russian].

Petrishcheva, N.S. (2010). Tipologiya yazykovykh Internet-proektov [Typology of language Internet projects]. *Vestnik TGU.* Vyp. 8. Gumanitarnye nauki. Pedagogika i psikhologiya, 60 – 66. [in Russian].

Polat, Ye.S. (2001). Internet na urokakh inostrannogo yazyka [Internet at the lessons of a foreign language]. *Inostrannye yazyki v shkole – Foreign languages at school, 2,* 14 – 19. [in Russian].

Sysoieva, S.O. (2011). *Interaktyvni tekhnolohii navchannia doroslykh [Interactive adult learning technologies]*. Kyiv : VD «EKMO». [in Ukrainian].

Yakovleva, N.F. (2014). *Proektnaya deyatelnost v obrazovatelnom uchredzhenii [Project activities in an educational institution]*. Moscow : FLINTA. [in Russian].